

26. HO

336

9-68

1938

336

ucl

05 JAN 2010

ԳՅՈՒՂԽՈՐՀՐԴԻ ԼԻԱԶՈՐԻ ՀՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԵՐՐՈՐԴ ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ (ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐՎԱ
ԲԱԺԻՆ) ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆ ԻՐԱՑ-
ՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ



Հրատ. ՀԽՍՀ ՊԱՆԴ-ի և ՊՎ-ի Վարչություն

Յերեկան

1938

336
Գ-68

20.03.2013

ձեռ. 410

ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԸ ԽՈՅՄ-ՈՒՄ

Մեծ են սոցիալիզմի հաղթանակները մեր չքնաղ և հզոր խորհրդային յերկրում: Տեխնիկապես - տնտեսապես ու կուլտուրապես հետամնաց նախկին ցարական Ռուսաստանը տեղը հաստատվեց հզոր, անհաղթելի ինդուստրիալ պետություն: Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունները Միությունը:

Կոմունիստական կուսակցության և ժողովուրդների սիրելի առաջնորդ բնկել Ստալինի ղեկավարությամբ խորհրդային Միության աշխատավորները սոցիալիստական շինարարության բոլոր բնադավաններում ձեռք բերին հակադական հաջողություններ: Սոցիալիզմի կառուցման արխոշորագույն հաղթությունները վստիկ բառերով արձանագրված են մարդկության պատմության ամենապայլուն փաստաթերթի — Ստալինյան Մահմանադրության մեջ:

Ստալինյան մեծ Մահմանադրություն խՈՅՄ-ի ամենամեծ բարգաճառ համար հաստեց աշխատանքի իրավունք, հանդա-

րավունք, կրթության իրավունք, ազահոության իրավունք ծերության հասակում: Ստալինյան Մահմանադրությունը մեր ազմարդ պետության աշխատավորությանն ողահովեց ունեոր, յերջանիկ և ուրախալի յանք:

Բնական հարստություններով լիառատ, յիանալի, տաղանդավոր, աշխատասեր ժողովրդով բնակված մեր յերկիրը, ստալինյան յերկու հնգամյակներով աշխուհ առաջնակարգ ինդուստրիա, աշխարհի ամենահզոր, առաջավոր մեքենայացված գյուղատնտեսություն, առաջավոր գիտություն և տեխնիկա, հզոր Կարմիր Բանակ և հզոր Ռադմա - Ծովային նավատորմ, վորոնք ամեն մի բուպե յետ կմդեն յշնամու հարձակումը և կվոջնչացնեն նրան այն տերիտորիայում, վորտեղից նա յեկել է:

Խորհրդային Միությունն արդյունարեական պրոդուկցիայի արտադրությամբ ներկայումս գրավում է աշխարհում յերկրորդ տեղը, յսկ Յեվրոպայում առաջին տեղը: Արդեն 1936 թ. - խՈՅՄ գյուղատնտեսական մեքենաների, տրակտորների, կոմբայների, բեռնատար մեքենաների, յերկաթահանքերի հանույթի, վոսկու, հանքային պարարտանյութերի, չաքարի արտադրության, և մի չարք այլ մեքերքնե-



375-2010

րի արտադրութեամբ Յեկրոպայում գրավեց առաջին տեղը:

Հսկայական հաջողութիւններ մենք ունենք մեքենաշինարարութեան բնագավառում, վորն ընկեր Ստալինի բնորոշմամբ հանդիսանում է մեր ինդուստրիայի սիրտը և ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան վերակառուցման բանալին:

Ստալինյան յերկու հնգամյակները տարւն ենքում մեքենաշինարարութեան արտադրութիւնն աճեց 13,5 անգամ: Նալթի հանութիւնը 1937 թ. կազմում էր 30,6 միլիոն տոնն (այսինքն 3,3 անգամ ալեւի, քան 1913 թ.): Այդ նույն 1937 թ. հանվել է 127 միլիոն տոնն քարածուխ (այսինքն 4,3 անգամ ալեւի, քան 1913 թ.): Չուգուն է ձուլւած 14,6 միլիոն տոնն (1913 թ. ձուլումից 3,5 անգամ ալեւի): Պողպատի ձուլումը հասնում է 18 միլիոն տոննի (մինչպատերազմյան մակարդակից 4,2 անգամ ալեւի): 1937 թ. արտադրւած է 36,6 միլիարդ կիլոպատ և լեկտրոններով, կամ 19 անգամ ալեւի, քան 1913 թ. վին:

Մեր յերկաթուղային արանսպորտը ստալինյան ժողկոմ ընկ. Լ. Մ. Կազանովիչի ղեկավարութեամբ նույնպէս ունի խոշորագույն նվաճումներ և անչեղորեն ընթանում է այն բանին, վորպեսզի վերածվի առաջ-

նակարդ յերկաթուղային յանցառապէս վիթխարի յեն սոցիալիզմի իացառապէս վիթխարի յիւնները գլուղահառուցման հաջողութիւնները գլուղահառուցման բնագավառում: Առ 1-ն դեկտեմբեր 1937 թ. կոլտնտեսութիւններում համախմբւած էյին ամբողջ գլուղացիական համայնքի 93 տոկոսը, վորոնցից մոտ 15 միլիոն տնտեսութիւններ գտնվում են կոլտնտեսութիւններում արդեն 5 տարուց ալեւի և ձեռք են բերել կոլեկտիվ տնտեսութեան աշխատանքների մեջ մեծ փորձառութիւն:

Ղեկավար աշխատանքներում առաջ են քաշվել սոցիալիստական գլուղատնտեսութեան կազմակերպչները հիանալի կազմեր: Աճեց կոլտնտեսականների և կոլտնտեսուհիների, սովետացիների և ՄՏԿ բանվորների արտադրողական ակտիվութիւնը: Ունեւոր և կոլտուրական կյանքով է ապրում ներկայումս կոլտնտեսական գլուղը:

Յերկրի լնդուստրացումը և կոլտնտեսական կարգերի հաղթութիւնը հասցրին այն բանին, վոր ԽՍՀՄ դարձաւ աշխարհում ամենախոշոր հողագործական յերկրը՝ զինված առավելագույն առաջավոր մեքենայացված տեխնիկայով:

1938 թ. վի սկզբին ԽՍՀՄ-ում կար մոտ 6000 մեքենատրակտորային կայաններ, վորոնցում աշխատում էյին 367 հազար տը-

ափսոսանքներ և 62-300 ամստում քննախնայներ :
ընդհանուր և սովորական դաշտերում ընդ-
ատարած տարածում պետք է աշխատանքն առնելի
չան 125 հարյուր կոմբայններ :

Կոլտնտեսական կարգերի հաղթանակի
նեղ հետևանքով, գյուղատնտեսական արտելի
ոռն ստալինյան կանոնադրության կիրառման և
համապատասխան կարգապահության ամ-
են հաջման հիման վրա, կոլտնտեսային գյու-
ղը 1937 թ. համաքեց հարուստ բերք— մոտ
1 միլիարդ փութ հացահատիկ : Այսպիսով
նեղոցիկախտական գյուղատնտեսությունն
թիւնդհուպ մոտեցավ ստալինյան առաջա-
թիւնության իրագործմանը, այսինքն՝ տարե-
(աշխատանք 7—8 միլիարդ փութ հացահատիկ ար-
Այդպիսով : Գործնականում իրականացնում
քաղաքներ Ստալինի խոսքերն այն մասին, վոր
քաղաքատնտեսությունների և խորհրդային տըն-
միլիտետությունների բազայի վրա մեր յերկիրը
գաւ... և դառնա ամենից հացառատ յերկրներից
և ձկնը, յեթե վոր ամենահացառատ յերկիրն
մաշխարհում» :

Այս ստալինյան շարժումը կոլտնտեսու-
լեկյուններում և խորհրդային տնտեսու-
բայուններում գնում է դեպի նոր վերելք :
Այսպիսով կոլտնտեսականներ և կոլ-
լեկտեսուհիներ համառորեն պայքարում են
դեմքը գյուղատնտեսական մշակույթների
դոսրձը բերքատուության համար :

և

Տարեց-տարի կոլտնտեսական կարգեր
պտուղները դառնում են եւլ ալիքի առաս
և հարուստ : Կոլտնտեսային դաշտերի բեր-
քատուության ամման հետեանքով զգալիոր-
րեն ամեց կոլտնտեսությունների ու կոլտըն-
տեսականների յեկամուտները :

Կոլտնտեսային կարգն անընդհատ ուղե-
վում և կուսակցության և կառավարության
մեծագույն ուսանողակությունից : Կուսակ-
ցության քաղաքականությունը գյուղում
բոլոր միջոցներով ուղղված է կոլտնտեսու-
թյունների վաղմուկեղծական — տնտեսական
ամբաջմանը, նրանց իսկական բարգալիւմ-
մանը և բոլոր կոլտնտեսությունները բոլ-
ղեկյան, իսկ կոլտնտեսականներին ունե-
վոր դարձնելուն :

Յերկրում լայն ծավալված ստալինյան
կան շարժումն արդյունաբերության
գյուղատնտեսության մեջ տանում է ար-
տադրության հետադա ամմանը և ժողովը
դական հարստության ալիքաջմանը :

Կուսակցության և կառավարության ա-
խոնջ հոգատարությունն աշխատավոր-
թյան տնտեսական բարեկեցության ը-
վաջման մասին արտահայտվում է նույնա-
պարանքների ղեկի իջեցումով : Գների
ջեցման հետեանքով խորհրդային գնոր-
1935 — 1936 թ. թ. 10 միլիարդ ուրբո
ալիքի տնտեսում ստացավ :

Վերթխարի չարիներով աճեց և ապրանքա-
չրջնաառուիթյունը: 1937 թ. հատալսաճառ
ապրանքաչրջնաառուիթյունը գեղադանցեց
125 միլիարդ ռուբլուց, իսկ 1938 թ. պլա-
նով ապրանքաչրջնաառուիթյունը նախա-
տեսնված է 140 միլիարդ ռուբլի գումարով:

Մեր յերկրում կառուցվել ու կառուցվում
են հազարավոր նոր բնակելի շենքեր, զբո-
րոցներ, մանկապարտեզներ, հիվանդա-
նոցներ, ակումբներ, թատրոններ և այլն:

Բանավորների և գյուղացիների կատավա-
րուիթյունն ու բուլջեիկների կուսակցուիթյու-
նըն անչեղորեն անց են կացնում ստալին-
յան խելացի քաղաքականուիթյունը — խա-
ղաղուիթյան քաղաքականուիթյունը: Ահա
արդեն 17 տարին է, ինչ մեր յերկիրն իրեն
համար խաղաղ սոցիալիստական աշխատան-
քի հնարավորուիթյուն՝ է նվաճել: Այդ ժա-
մանակամիջոցում, սոցիալիստական շինա-
րարուիթյան հաղթանակների հետևանքով,
մեր յերկիրը դարձավ հզոր պետուիթյուն,
իսկ մեր Կարմիր Բանակն — ամենատեղ
բանակն աշխարհում:

Այդ բոլոր համաշխարհային — պատմական
նշանակուիթյուն ունեցող հաղթանակները
մեր կուսակցուիթյան կողմից ձեռք են բեր-
վել դասակարգային թշնամիների — տրոց-
կիստական — բուխարինյան մարդասպան բան-
դաների, գելներսանների և ոտարներկրյա

Ֆաշիստական հետախուղուիթյունների լըր-
տեսների դեմ անխնա պայքար տանելու մի-
ջոցով:

Ժողովրդի անարգ թշնամիները — տրոց-
կիստական — բուխարինյան վնասարարները,
լրտեսներն ու գելներսանները ձգտում է-
ին տապալել հասարակական և պետական
սոցիալիստական իրավակարգը, վերականգ-
նել մեր յերկրում կապիտալիստների և հո-
դատերի իշխանուիթյունը, իսկ ՆՍՀՄ-ի
աշխատավորուիթյունից լարված պայքարի
միջոցով ձեռք բերված ազատ ու յերջանիկ
կյանքը: Սակայն մեր պանծալի խորհրդա-
յին հետախուղուիթյունը ստալինյան ժող-
կում ընկ. Ն. Ի. Յեժովի գեկավարուիթյամբ
ջախջախեց և վերջնականապես կոչնչացնի
տրոցկիստական — բուխարինյան բանդաների
ոճի բոլոր բները:

Թշնամին ջախջախվել է, սակայն դեռ
վերջնականապես չի մոչնչացվել: Ձի կարե-
րի մի բոսն անգամ մոռանալ ընկեր
Ստալինի նախազգուշացումն այն մասին,
վոր քանի դեռ գոյուիթյուն ունի կապիտա-
լիստական չրջնապատումը, գոյուիթյուն կու-
նենան մեղ մոտ վնասարարներ, լրտեսներ,
գելներսաններ և մարդասպաններ՝ ուղարկ-
ված մեր թիկունքներն ոտարներկրյա պե-
տուիթյունների գործակալների կողմից: Ա-
հա թե ինչու համար է հարկավոր անդա-

դար հեղափոխական զգոնությունը, վորը
կողմնի մեզ ժամանակին մերկացնելու և
միջնչև վերջը վոչնչացնելու թշնամիներին:

Խորհրդային ժողովուրդն անսահման սի-
րում է իր կուսակցությանը և կառավարու-
թյանը: Անսահման մեծ է ժողովրդի սերը
մեծ առաջնորդ և ուսուցիչ ընդ. Ստալինին:
Սոսանձնակի ուժով հայտնաբերվեց ամ-
բողջ խորհրդային ժողովրդի համախմբ-
վածությանը կոմունիստական կուսակցու-
թյան շուրջը ԽՍՀՄ-ի Գերագույն Խորհրդի
ընտրությունների անմոռանալի որերին,
վորը տեղի ունեցավ աշխարհի ամենադե-
մոկրատիկ Սահմանադրության հիման վը-
րա: Ամբողջ խորհրդային ժողովրդի սերն
ու նվիրվածությունը, նրա բարոյական-
քաղաքական միասնությունն արտահայտ-
վեց կոմունիստների և անկուսակցականնե-
րի անսասան բոլոր թեկնածուներին, կու-
սակցությանը, սոցիալիզմին, ժողովրդի
յերջանկությանը համերաշխ քվե տալու
մեջ:

1938 ԹՎԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ՊԼԱՆԸ ՅԵՎ ՅԵՐՐՈՐԴ ՀՆԳՄԱՅԱԿ
(ԱՌԱՋԻՆ ՏՄՐՎԱ ԲՍԺԻՆ) ՊԵՏԱԿԱՆ
ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ

1938 թվի ժողովրդական տնտեսության
պլանը տալիս է սոցիալիզմի շինարարության
հետագա վիթխարի ծրագիր:

Պետական բյուջեն այս տարի 1937 թ.
համեմատությամբ աճելու յե մոտ 20 մի-
լիարդ ուղբով:

Արդյունաբերության, յերկաթուղային և
ջրային տրանսպորտի, կոմունալ և կուլ-
տուր — կենցաղային շինարարության մեջ
պետական միջոցների խոշոր ներդրումների
հետ միասին 1938 թվին հսկայական միջոց-
ներ են ներդրվում նաև գյուղատնտեսու-
թյան մեջ: 1938 թվին զգալիորեն ուժեղա-
նում է գյուղատնտեսության տեխնիկական
սարքավորումը: Կազմակերպվում են 500
նոր ՄՏԿ, արակոտորային պարկն ավելանա-
լու յե 16 տոկոսով, իսկ կոմբայնների թի-
վը — 26 տոկոսով: Կոմբայններով հացա-
հատիկային մշակույթների բերքահավաքու-
մը կոլտնտեսություններում կազմելու յե
ամբողջ բերքահավաքման տարածության 50
տոկոսը: 1938 թվին ուժեղացվում է տեխ-
նիկական մշակույթների մեքենայացումը
(վուշի, չաքարապղուկի, բամբակի) բարդ
գյուղատնտեսական մեքենաներով:

Պետության կողմից խոշոր գումարներ են
բաց թողնվում երեւոյորների և հացահա-
տիկների պահպանման համար պահեստներ,
ինչպես և սեւեղիտի կայաններ կառուցելու
համար:

Հենց միայն ՌԽՖՍՀ գյուղական վայրե-
րում 1938 թվին կառուցվում են 1500 նոր

դպրոցներ, հազարավոր մանկատներ, մանկամսուրներ և ակումբներ:

Ժողովրդական տնտեսության նշված պլանն իրագործելու համար մեր պետութեանը հարկավոր են խոշոր միջոցներ: Խորհրդային պետութիւնն այդ միջոցներն ստանում է սոցիալիստական արդյունաբերութեան, տրանսպորտի, գյուղատնտեսութեան և ատւտրի յեկամուտներից:

Դրա հետ միասին, պետական փոխառութիւններ բաց թողնելով մեր պետութիւնը շինարարութեան ֆինանսավորման համար ներգրավում է նույնպես աշխատավորութեան խնայողութիւնները:

Խորհրդային փոխառութիւնների բոլոր դարգացման մեջ արտացոլվում է աշխատավորութեան նյութական բարեկեցութեան աճումը: Փոխառութեանը համեմատելի բաժանորդագրվելով, խորհրդային ժողովուրդը արագաճալում է իր խոշոր հայրենասիրութիւնը, իր խորը հավատը և անսահման նվիրվածութիւնը կուսակցութեանն ու կառավարութեանը, իր աստիճանաբար աճող ղեկի թշնամիները: Տարեց-տարի աճում է փոխառութեան բաժնեգրութեան գումարը: Ստալինյան յերկու հեղափոխությունների տարիներում պետական փոխառութիւնների մուտքերը զերազանցեց 25 միլիարդ

դոլրդական տնտեսութեան կապիտալ ներդրումների գումարների 10 տոկոսից ավելին և կազմում: Այսպիսով, խորհրդային պետական փոխառութիւնները մեծ նշանակութիւն ունեն սոցիալիստական շինարարութեան ֆինանսավորման գործում: Դրա ամենափայլուն որինակը հանդիսանում է 1937 թվին խորհրդային ժողովրդի պահանջով բաց թողնված «ԽՍՀՄ պաշտպանութեան ամրացման փոխառութիւնը», վերջին ամենակարճ ժամանակամիջոցում մեր յերկրի աշխատավորութեան բաժնեգրութեամբ վերածածկվեց ավելի քան մի քանի հարյուր միլիոն ուրբով:

Փոխառութիւնները կապիտալիստական յերկրներում ծառայում են վորպես բանվոր դասակարգի հեղափոխական շարժումները ճնշելու, գաղութային ժողովուրդներին ըստըրկացնելու և կեղեքելու համար: Նրանց մոտ, կապիտալի յերկրներում, փոխառութիւններից գոյացած միջոցները գնում են վոստիկանութեան, ժանդարմների, բյուրոկրատական ապարատի պահպանման և իմպերիալիստական պատերազմների նախապատրաստելու և վարելու համար:

Մեզ մոտ, ԽՍՀՄ-ում փոխառութիւնները ծառայում են ժողովրդի շահերին: Փոխառութեան միջոցները մեր յերկրում նպաստում են սոցիալիստական հայրենիքի ծաղկ-

մանը, նրա տնտեսութեան և կուլտուրայի
աճմանը: Ահա Քե ինչու աշխարհում չկա
այլ յերկիր, վորտեղ միւր պետական փոխա-
ռություններն ողտփելին աշխատավորու-
թեան կողմից աղբյւրի լայն ուսանողութե-
ան: Մեր յերկրում 50 միլիոն քաղաքա-
ցիներ հանդիսանում են պետական փոխա-
ռություններին պահողներ:

Սորհրդային պետական փոխառություն-
ները պարտատոմսեր պահողներին բերում
են զգալի յեկամուտներ: Մինչև 1938 թիւը,
ափելի քան յերեք միլիարդ ուրբու պար-
տատոմսերի շահումներ և տոկոսներ են վը-
ճարվել բնակչութեանը:

Սորհրդային կառավարութեան կողմից
Յերրորդ Հնդամյակի (առաջին տարվա բա-
ժին) պետական նոր փոխառութեան բաց
թողնելը զուգադիպում է միութենական և
ինքնավար հանրապետութեաններին Գերա-
զույն Սորհուրդներին ընտրութեաններին
ընտրական կամպանիայի ավարտմանը: Իշ-
խանութեան Գերազույն Սորհուրդներում
ընտրելով ամենաարժանավոր ընտրյալնե-
րին, Սորհրդային ժողովուրդը հասակորեն
ցուցադրեց իր համախմբվածութեանը, իր
բարոյական - քաղաքական միասնութեանը
կոմունիստական կուսակցութեան և ժողո-
վուրդների սիրելի առաջնորդ ընկ. Ստալինի
չուրջը: Այդ համախմբվածութեանը և աշ-

խատավորութեան աճած քաղաքական աղ-
տիվութեանը հանդիսանում են Յերրորդ
Հնդամյակի (առաջին տարվա բաժին) պե-
տական փոխառութեան հաջող իրացման դը-
րավականը:

**ՅԵՐՐՈՐԴ ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ (ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐՎԱ
ԲԱԺԻՆ) ՓՈՒՍԱՌՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ**

Յերրորդ Հնդամյակի (առաջին տարվա
բաժին) պետական փոխառութեանը կառա-
վարութեան կողմից բաց և թողնված 5 մի-
լիարդ ուրբլի գումարով:

Փոխառութեան ժամկետն է 20 տարի, փո-
խառութեան համար սահմանված է տարե-
կան 4 տոկոս:

Փոխառութեանը բաղկացած է յերկու
մասից՝ անպայման շահող և տոկոսաբեր:
Պարտատոմսերի յեկամուտները վճարվում
են կամ շահումներով — անպայման շահող
մասի համար, կամ տոկոսներով ըստ կըտ-
րոններին — տոկոսաբեր մասի համար:

Փոխառութեան անպայման շահող մա-
սում կան 500, 200, 100, 50, 25 և 10
ուրբլիանոց արժողութեան ունեցող պար-
տատոմսեր, իսկ տոկոսաբեր մասում —
500, 200, 100 և 25 ուրբլ. արժողութեան
ունեցող պարտատոմսեր: 25 և 10 ուրբ-
լի արժողութեան ունեցող պարտատոմսերը
նախատեսված են պարտատոմս պահողնե-
րին տալու միայն այն դեպքերում,

ըստ բաժնեդրուժյան գումարի չի կարելի տալ ավելի խոշոր արժողության պարտատոմսեր: Մնացած արժողություն ունեցող պարտատոմսերի ընտրությունը, ինչպես և փոխառության մասի ընտրությունը թողնելով ե բաժնեդրվողներին հայեցողությանը:

Անպայման չահող մասի համար տարեկան տեղի յե ունենում 4 խաղարկություն: Հետևաբար, 20 տարվա ընթացքում տեղի յե ունենալու 80 խաղարկություն: Այդ ժամկետի ընթացքում յուրաքանչյուր պարտատոմս անպայման չահում է: Ամեն մի խաղարկությունում խաղարկվում են 150, 200, 500, 1000 և 3000 ո. չահումներ՝ 100 ոուբլ. պարտատոմսի համար: Շահած գումարի մեջ մտնում է նաև պարտատոմսի անվանական արժեքը: Շահումը վճարելիս պարտատոմսը մարվում է և հետագա խաղարկություններին չի մասնակցում:

10, 25 և 50 ոուբլ. պարտատոմսերի համար, վորոնք հանդիսանում են 100 ոուբլ. պարտատոմսի մասերը, վճարվում է 100 ոուբլ. պարտատոմսին լինկած չահումի համապատասխան մասը ($\frac{1}{10}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$): 200 և 500 ոուբլ. պարտատոմսերը համապատասխանորեն ունեն միևնույն սերիայի յերկու կամ հինգ համարներ: Այդ համարներից յուրաքանչյուրին միաժամանակ ընկնում է առանձին չահում:

Փոխառության չահումների խաղարկությունները կատարվում են այնպիսի ձևով, վոր միևնույն սերիայի բոլոր պարտատոմսերը (յուրաքանչյուր սերիայում կան պարտատոմսերի 50 համարներ) չահում են միանգամից: Յեթե սերիայի համարին ընկավ 150 կամ 200 ոուբլու չահում, ապա նման չահումները վճարվում են այդ սերիայի պարտատոմսերի բոլոր 50 համարներին: 500, 1000 կամ 3000 ո. չահումները կարող են ընկնել միայն այս կամ այն սերիայի պարտատոմսերի 50 համարներից մեկին, իսկ նույն սերիայի պարտատոմսերի մնացած 49 համարներն այդ դեպքում չահում են 150-ական ոուբլի: Այսպիսով, ասենք թե, 500 ոուբլ. արժողություն ունեցող պարտատոմսերը, վորոնք ունեն միևնույն սերիայի 5 համարներ, կարող են միաժամանակ տանել 5 չահում — 150-ական կամ 200-ական ոուբլի կամ 1 չահում — 500 ոուբլ. և 4 չահում — 150-ական ոուբլու, կամ 1 չահում — 1000 ո. և 4 չահում — 150-ական ո. կամ թե 1 չահում — 3000 ո. և 4 չահում — 150-ական ոուբլու:

Տոկոսաբեր մասի պարտատոմսերն ունեն կարոներ, վորոնցով ամեն տարի — դեկտեմբերի 1-ին, վճարվում է յեկամուտ պարտատոմսի անվանական արժեքի 4 տոկոսի չափով: Տոկոսաբեր մասի պարտա-

տոմսերը շահումների խաղարկությաննե-
րին չեն մասնակցում:

Փոխառության անպայման շահող մասը
20 տարվա ժամանակամիջոցում աստիճա-
նաբար մարվում է պարտատոմսերի շա-
հումները վճարելու հետ միասին: Տոկոսա-
բեր մասի պարտատոմսերի մարումը (դը-
նումը) տեղի չի ունենում, սկսած 1954 թը-
նումը) տեղի չի ունենում, ամեն տարի
վից, հինգ տարվա ընթացքում, ամեն տարի
հատասար մասերով:

Անպայման շահող մասի պարտատոմսերը,
վորոնք շահել են, տոկոսաբեր մասի պար-
տատոմսերը, վորոնք չենթակա յեն մար-
ման, ինչպես և այն կարոնները, վորոնց
ման, ինչպես և այն կարոնները, վորոնց
ժամկետը լրացել է, կարող են ներկայաց-
վել խնայողական դրամարկղներին վճարե-
լու համար մինչև 1959 թ. դեկտեմբերի
1-ը: Այդ ժամկետն անցնելուց հետո փոխա-
ռության պահողը շահումները, պարտա-
տոմսերի արժեքները և կարոններով տոկոս-
ներն ստանալու իրավունքը կորցնում է:

Փոխառության բաց թողնելուց հետո նը-
րա առաջին տարվա ընթացքում անպայման
շահող ամեն մեկ միլիոն ուղբու պարտա-
տոմսերից 40.000 պարտատոմսեր արդեն
շահում են, կամ միջին հաշվով ամեն մի
25 պարտատոմսից մեկը: Նույն քանակի
շահումներ տեղի չեն ունենալու և փոխա-
ռության շրջանառության յերկրորդ տար-

վա ընթացքում: Փոխառությունը բաց
թողնելուց հետո առաջին 5 տարում մեկ
միլիոն պարտատոմսերից շահելու յեն
182.000 պարտատոմսեր, այսինքն, միջին
հաշվով յուրաքանչյուր 6-րդ պարտատոմ-
սը:

Փոխառության շրջանառության առաջին
տարիներում շահելու նման մեծ հարմարու-
թյուն առաջին անգամ սահմանված է Յեր-
րորդ Հնդամյակի (առաջին տարվա բաժին)
փոխառության համար:

ՓՈՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՅՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ՅԵՎ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

Յերրորդ Հնդամյակի (առաջին տարվա
բաժին) պետական փոխառության իրացու-
մըն անցե կացվում յայն մաստայական-բա-
ցատրական աշխատանքների հիման վրա:
Փոխառության իրացման աշխատանքներում
ամենակարևոր և անփոփոխ պայմաններից
մեկն ինչպես քաղաքում, նույնպես և գյու-
ղում հանդիսանում է փոխառությանը բաժ-
նեկրվելու կամավորության խիստ պահա-
նումը:

Կոլտնտեսականներն ու մենատնտես գյու-
ղացիները կարող են, ըստ իրենց ցանկու-
թյան, ձեռք բերել փոխառության պարտա-
տոմսեր բաժնեգրությամբ, կամ միանվագ
կանխիկ դրամ վճարելով, կամ թե մաս-
մաս վճարելու պայմանով: Բաժնեգրու-

թյունը մաս-մաս վճարելու համար տըր-
վում է 10 ամիս ժամկետ— 1938 թ. հու-
լիսից մինչև 1939 թ. ապրիլը:
Փոխառության բաժնեգրության առաջին
մուծումը կոլտնտեսականներն ու մենատըն-
տես գյուղացիները վճարում են ըստ իրենց
հայեցողության, կամ բաժնեգրվելու ժա-
մանակ, կամ բաժնեգրությունից հետո 10
որվա ժամկետում: Իսկ հետագա մուծում-
ները նրանք վճարում են սահմանված ժամ-
կետի ընթացքում, ամեն ամիս հավասար
մասերով:

Կոլտնտեսականների և մենատնտես գյու-
ղացիների մեջ բաժնեգրությունն անցկաց-
նելու համար գյուղական խորհուրդները,
նեղու համար գյուղական կոլտնտեսական-
ակտիվ, լավ և ստուգված կոլտնտեսական-
ներից առանձնացնում են փոխառության
հատուկ լիազորներ, վորոնց վրա նույն-
պես պարտականությունն է դրվում հավա-
քելու փոխառության բաժնեգրության մու-
ծումները: Այդ լիազորները հաստատվում
են շրջանային գործադիր կոմիտեների նա-
խագահությունների կողմից:

Ամեն մի լիազոր իրեն վրա վերցնում է
գյուղխորհրդի հանձնարարությունը, անց-
կացնելու բաժանորդագրությունը վորոշ
խումբ կոլտնտեսականների կամ մենատըն-
տեսների մեջ, վորոնց նա կցվում է մինչև
բաժնեգրության վճարման վերջը:

Լիազորը պատասխանատվություն է կը-
րում իրեն կողմից հավաքած դրամի պահ-
պանման և այդ դրամը ժամանակին հանձ-
նելու համար գյուղխորհրդին կից շրջանա-
յին ֆինբաժնի գործակալին:

Լիազորը փոխառության բաժնեգրությու-
նն անցկացնելու համար գյուղխորհրդից
պետք է ստանա բաժնեգրության թերթեր:

Բացատրելով կոլտնտեսականին փոխա-
ռության նշանակության և պայմանների
մասին, լիազորը պարզում է, թե կոլտնտե-
սականն ինչ գումարի և ինչ արժողության
պարտատոմսեր է ցանկանում ձեռք բերել:
Պարզելով այդ, լիազորը բաժնեգրության
թերթում գրանցում է բաժնեգրվողի ազ-
գանունն ու անունը և նրա բաժնեգրության
գումարը: Բաժնեգրության թերթերում
այդ գրանցումը իր ստորագրությամբ
հաստատում է ինքը բաժնեգրվողը:

Բաժնեգրությունն անցկացնելուց հետո
լիազորն առանց ձգձգելու բաժնեգրության
թերթերը հանձնում է գյուղխորհրդին:

Գյուղական խորհուրդը ստուգելով բաժ-
նեգրության թերթերի գրանցումների ճշ-
տությունը, հանձնում է նրանք շրջին-
բաժնի գործակալին բաժնեգրվողների հե-
ռաժնեգրության հաշվառքը և հաշվարկում-
ները կատարելու համար:

Բաժնեգրվողներից դրամը հավաքելու

համար լիազորը չըջֆինբաժնի գործակալից ստանում է հաշվարկային անդորրագրերը և նրանց արձանագրերը:

Բաժնեգրվողից փոխառության առաջին մուծումը ստանալու հետ միաժամանակ, լիազորը բաժնեգրվողին տալիս է առձեռն հաշվարկային անդորրագրերը, վերցնելով ստորագրությունն անդորրագրի արձանագրի վրա: Անդորրագրերը բաժնեգրվողի մոտ մնում է մինչև վերջին մուծումը վճարելը և պարտատոմսերի առձեռն ստանալը: Այն, դորրագրային դրքույքը. նրա մեջ մնացած անդորրագրերի արձանագրում պահվում է լիազորի մոտ:

Կոլտնտեսականներից և մենատնտես գյուղացիներից ընդունելով առաջին մուծումը, լիազորը միաժամանակ պարզում է, թե ինչ ժամկետներում (այն ժամկետներին սահմաններում, փորձից կատարված լիազորության կողմից սահմանվել են կոլտնտեսականների և մենատնտեսների կողմից բաժնեգրության վճարման համար) բաժնեգրվողը վճարելու է փոխառության մուծումները:

Յուրաքանչյուր մուծումը վճարելիս բաժնեգրվողը ներկայացնում է լիազորին իրեն հաշվարկային անդորրագիրը, փորի մեջ լիազորը նշում է ստացված մուծումի դումարը, ստորագրելով դրամը ստանալու մասին: Նման նշում լիազորն անում է և ան-

դորրագրի արձանագրում, փորի վրա բաժնեգրվողն իր ստորագրությամբ հաստատում է լիազորի գրանցումը: Յեթե բաժնեգրվողը պարտատոմսի արժեքը վճարում է միանգամ (կանխիկ վճարով), այդ դեպքում լիազորը նույն կարգով կազմում է հաշվարկային անդորրագիր և հանձնում բաժնեգրվողին: Այդ հաշվարկային անդորրագրով, բաժնեգրվողը լիազորից իրեն մուծած գումարի չափով ստանում է պարտատոմսեր:

Բաժնեգրվողից փոխառության բաժնեգրության դեմաց հավաքած միջոցները լիազորը պարտավոր է առանց ձգձգելու հանձնել գյուղխորհրդին կից չըջֆինբաժնի գործակալին հաշվարկային անդորրագրերի արձանագրի վրա վերցնելով նրա ստորագրությունը:

ԻՆՉ ՎԱՐՉԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ Ե ՍՏԱՆՈՒՄ ԼԻԱԶՈՐԸ

Փոխառության իրացման աշխատանքների համար գյուղխորհրդի լիազորները խնայ դրամարկւններից, գյուղխորհրդներին կից չըջֆինբաժնիների գործակալներին միջոցով ստանում են վարձատրություն հավաքած մուծումների գումարների 2 տոկոսի չափով: Այդ վարձատրությունը լիազորներին վճարվում է յերեք ժամկետում: Առաջին

Ժամկետը— վոչ ուշ 1938 թ. հոկտեմբերի 1-ը, յերկրորդը— վոչ ուշ, քան 1939 թվի հոկտեմբերի 1-ը և յերրորդը— բաժնեգրվողներին բոլոր մուծումները հավաքելուց հետո :

Փոխառության բաժնեգրության և մուծումների հավաքման աշխատանքները գերազանց տանելու համար գյուղխորհուրդների լավագույն լիազորները պարգևատրվում են խնայողամարկղների և շրջոժանդակող հանձնաժողովների կողմից :

Հետևաբար, լիազորները փոխառության իրացման գծով կատարելով խոշոր հասարակական քաղաքական աշխատանք, իրենք նյութապես չափազորված են նրանում, վորպեսզի լրիվ չափով բաժնեգրության մեջ ընդգրկեն կոլտնտեսականներին և մենատնտեսա գյուղացիներին, ժամկետներին հավաքեն նրանցից բաժնեգրության գումարները և ժամանակին բաժանեն բաժնեգրվողներին պարտատմանը :

**ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ
ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՑՄԱՆ
ԳՈՐԾՈՒՄ ԳՅՈՒՂՈՒՄ**

Յերրորդ Հնգամյակի (առաջին տարվա բաժին) պետական փոխառության բաժնեգրության հաջող անցկացումը գյուղում— կարևորագույն քաղաքական և տնտեսական

խնդիր և կուսակցական և խորհրդային կազմակերպությունների ու ամբողջ գյուղական հասարակայնության համար :

Այդ խնդրի կատարման գործում մեծական դեր են խաղում մասսայական քաղաքական աշխատանքների վորակը, փոխառության բաժնեգրության անցկացման կազմակերպչական և տեխնիկական նախապատրաստումը գյուղական բնակչության մեջ :

Առաջին հերթին հիմնական ուշադրությունը պետք է զարձնել փոխառության ազիտատորների առանձնացման և ընտրության վրա, նրա համար, վոր ազիտացիան հանդիսանում է փոխառության իրացման բոլոր աշխատանքների ղլխավոր ողակը : Այդ աշխատանքը կարելի չէ միայն հանձնարարել նվիրված մարդկանց :

Ահհրաժեշտ է նաև հաշվի առնել մասսայական քաղաքական աշխատանքների աշխատանքի մեծ վորժը, վոր կուտակել են ակտիվիստները (տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների անդամները, հավատարմատարները, ազիտատորները, գրուցողները), վորոնք աշխատել են ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի և միութենական ու ինքնաշար հանրապետությունների Գերագույն Խորհուրդների ընտրությունների ընտրական տեղամասերում : Այդ ընկերները կարող են մեծ ոգուտ տալ : Ահհրաժեշտ է նրանց ներգրա-

վել վորպես փոխառութեան իրացման աղբ-
տատոյններ ու վարձակերպողներ :

Փոխառութեան շուրջը տարվող մասնա-
յական ագիտացիոն ամբողջ աշխատանքը
պետք է վառուցված լինի այն հաշվով, վոր
նա ամենի մի կողմնատեսականին պարզ
պատկերացում տա փոխառութեանների դե-
տական շինարարութեան գործում, ինչպես
և փոխառութեան շահախնդրութեան մասին
ամեն մի պարտատուս պահողի համար :
Պետք է պարզ ու հասկանալի լեզվով սովոր-
մի կողմնատեսականին պատմեն փոխառու-
թեան պայմանների և նրա շահավետութեան
մասին բնակչութեան համար :

Լուրջ ուշադրութեան պետք է դարձվի
նաև փոխառութեան լիազորների առանձ-
նացման վրա : Փոխառութեան լիազորը—դա
գյուղում փոխառութեան իրացման աշխա-
տանքներում կենտրոնական դեմքն է : Լիա-
զորի աշխատանքի վորակից է կախված
փոխառութեան բաժնեգրման անցկացման և
մուծումները հալածելու հաջողութեանը :
Լիազորներ կարող են լինել ընկերներ, առաջին
ակտիվ և առաջավոր ընկերներ, առաջին
հերթին կոլտնտեսային դաշտերի ստախս-
նովականներից և ստախանովականուհիներ-
ներից, հարվածայիններից և հարվածայնու-
հիներեց, վորոնք կոլտնտեսականների մոտ

հեղինակութեան և վստահութեան են վա-
րելում : Փոխառութեան լիազորներ ընտրե-
լիս անհրաժեշտ է ցուցարեքել զգուշու-
թեան, վորպեսզի թույլ չտալ փոխառու-
թեան իրացման աշխատանքներում անհու-
սալի մարդկանց, վորոնք վստահութեան
չեն վայելում :

Շատ կարևոր է, վոր լիազորները նախա-
պես մանրադնին հրահանգվեն, ընդ վորում
հրահանգումը չպետք է սահմանափակվի
միայն բաժնեգրութեան անցկացման կարգի
մասին արվող գործնական ցուցմունքնե-
րով : Լիազորն առաջին հերթին փոխառու-
թեան աղիտատորր և կարմակերպողն է,
դրա համար նա պետք է լավ պարզի իրեն
համար փոխառութեան տնտեսական և քա-
ղաքական նշանակութեան, այն լուրջ պա-
տասխանատվութեանը, վորը դրվում է նը-
րա վրա :

Գյուղում փոխառութեան բաժնեգրութեան
անցկացման գործում պետք է ներդրակել
գյուղական լայն հասարակայնութեանը :
Այդ գործում կարմակերպող դերը պատկա-
նում է պետկարկին և խնայողործին ոժան-
դակող հանձնաժողովներին : Նրանց խնդիրն
է, փոխառութեան աշխատանքներին մասնա-
կից դարձնել կոլտնտեսային և սովխոզային
մամուլին, խրճիթը ընթերցարաններին,
ռադիոյին, բարձրագույն գյուղական ակտի-

վին, ինտելիգենցիային և գյուղի մյուս հասարակական ուժերին:

Գյուղական հասարակայնության ուշադրությունը պետք է կենտրոնացվի այն բանում, վոր լրիվ կամափորության և բացատրական աշխատանքների հիման վրա հասնել գյուղի աշխատավորության 100 տոկոսյա մասնակցությանը փոխառության բաժնեգրության գործում: Ամենավորքիկ ստիպողականությունը յինչ ձևով ել վոր նա արտահայտվելիս լինի, աշխատավորության աչքին նսեմացնում է խորհրդային փոխառությունների նշանակությունը և ոգնում է ժողովրդի թշնամիներին:

Չպետք է մոռանալ, վոր տեղ-տեղ մինչև այժմ դեռևս պահպանվել են չմերկացված թշնամական տաղանքները: Թշնամին անշուշտ սիրտ չի անի բացարձակորեն դուրս գալ փոխառության դեմ: Սակայն այդ բոլորովին չի նշանակում, վոր նա փորձ չի անի խանդարելու փոխառության հաջող իրացմանը: Հարկավոր է անդադրում բուլշե-վիկյան զգոնություն, վորպեսզի յերևան բերել և մերկացնել թշնամական գործողությունները՝ ուղղված փոխառության հաջողության թուլացմանը:

Վերջին հաշվով, հիմնական և վճռական պայմանը, վորից կախված է փոխառության իրացման հաջողությունը գյուղում,

հանդիսանում է փոխառության բաժնեգրության ամբողջ գումարների ժամանակին և լրիվ հավաքելն ու այդ միջոցների պետական զանձարկղը հանձնելը: Այստեղ ամենից առաջ լիազորների և մյուս ակտիվիստների խնդիրը կայանում է նրանում, վորպեսզի բացատրել յուրաքանչյուր կոլտնտեսականին, վոր բաժնեգրվելով փոխառությանը, նա կամովին իր վրա յե վերցնում վորոշակի պարտավորություններ պետության հանդեպ և վոր այդ պարտավորությունները պետք է ճշտորեն կատարել: Փոխառության լիազորներն իրենք պետք է ժամանակին վճարեն փոխառության իրենց բաժնեգրությունը և դրանով որինակ ծառայեն կոլտնտեսականների և մենատնտեսների համար:

Այդ գործում խոշոր դեր է խաղում փոխառության լիազորների վրա ճիշտ դեկավարություն ունենալը գյուղխորհուրդների կողմից: Անցյալ տարիներին փորձից յերևում է, վոր շատ տեղերում լիազորները թողնված եյին իրենք իրենց: Վոչ վոք նրանցով չեն հետաքրքրվում, չեն ղեկավարում և նրանց աշխատանքներին չեն ճշակում: Այստեղից, փոխառության մուծումների հավաքելը գյուղում թաղնված էր ինքնահոսի: Այդ դրությունը հաճախ հանգում էր նրան, վոր կոլտնտեսականները

չդիտեցին նույնիսկ ում պետք է վճարել
փոխառութեան մոծումները: Այս տարւա-
փոխառութեան իրացման աշխատանքնե-
րում անհրաժեշտ է այդ խոշորագույն թե-
րութիւնները անպայմանորեն վերացնել:

Պետվարիին և խնայողործին ոժանդակող
հանձնաժողովները, ինչպէս և դուղական
խորհուրդները պետք է սխտեմատիկաբար,
ամեն ուր հսկեն փոխառութեան լիազօրների
աշխատանքներին և ժամանակին ցույց տան
ներանց ոժանդակութիւն: Անհրաժեշտ է
ապահովել, ի՞նչո՞ր յուրաքանչյուր կողմնու-
սական ամբողջութիւն և ժամկետին մոծի
փոխառութեան իր բաժնեդրւած դումարը:

Ոժանդակող հանձնաժողովները պարտա-
վոր են նույնպէս ապահովել պարտատոմսե-
րի ժամանակին բաշխումն իրենց մոծում-
ները կատարած կողմնուսականներին, ող-
նել կողմնուսականներին շահումների խա-
ղարկութեան աղյուսակներով ստուգելու
պարտատոմսերը և ոժանդակել փոխառու-
թեան յեկամուսներին արող ստացմանը:

Ամբողջ դուղական հասարակայնութեան
պատվի դործն է՝ ապահովել կողմնուսա-
յին դուղի կողմից Յերրորդ Հնդամյակի
(առաջին տարւա բաժին) պետական փոխա-
ռութեան բաժնեդրութեան հաջող անցկա-
ցումը:



346

ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0204433

